

136618

PODUK
O
MURVOREJI

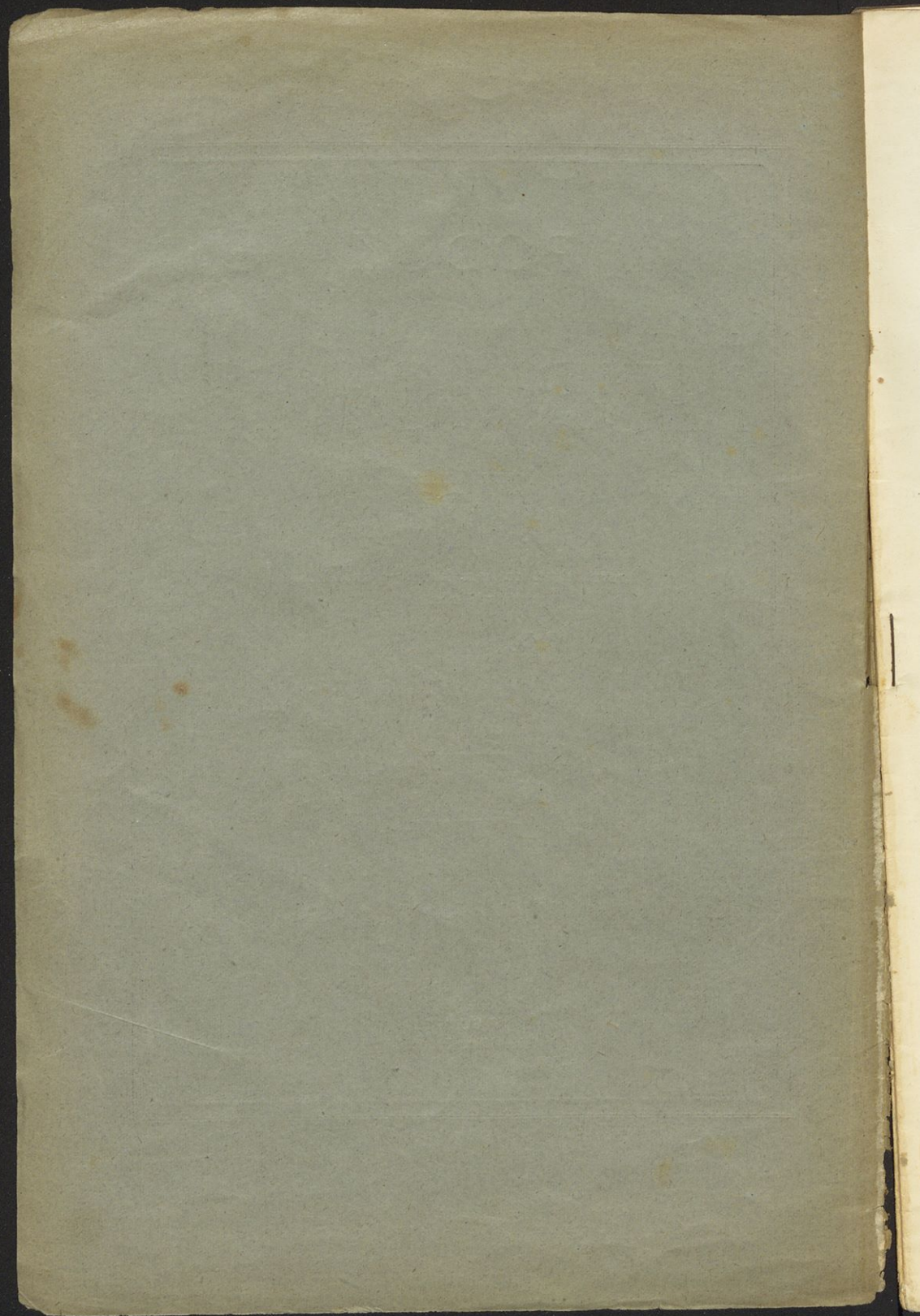
ITAL. SPISAL

I. BOLLE

ravnatelj c. kr. kem. kmet. poskušališča
v Gorici

Prevod preskrbelo uredništvo „Gospodarskega Lista“,
objavilo c. kr. kmetijsko društvo v Gorici.

V GORICI
tisk. Giov. Paternolli
1896.

PODUK
O
MURVOREJI

ITAL. SPISAL

I. BOLLE

ravnatelj c. kr. kem. kmet. poskušališča
v Gorici

Prevod preskrbelo uredništvo „Gospodarskega Lista“,
objavilo c. kr. kmetijsko društvo v Gorici.

V GORICI
tisk. Giov. Paternolli
1896.

136618

136618

N 1211/1958

M. Repnik, Lj. Resner 24.
20. 12. 57. R 710/57

Sviloreja ni več tako priljubljena, kakor je bila pred leti, ko je pridelek še bogato povračal primeroma majhen trud, ki ga je prizadevala reja sviloprejk, ali pa kakor je bila takrat, ko je bila še kupčija z svilodnim semenom poštena in zanesljiva in se ni trebalo bati vseh onih raznovrstnih boleznij, katere dandanes kratijo in pogostoma tudi uničujejo pridelek. Vsakakor pa ima svilorejec, kateri skrbno izbira seme in zna pravilno rediti sviloprejke, pa ima sam zadosta svojega listja za toliko sviloprejk, kolikor se jih loti rediti, v normalnih letinah še vedno toliko dobička, da se izplača delo. In dobro mu tekne ta dobiček posebno v pomladanski dobi, ko mu je uže pošel denar, ki ga je prejel za pridelke prejšnjega leta, na polji pa še ni nič dozorilo, kar bi mogel v denar spremeniti za sedanje potrebe.

Sviloreja zahteva sicer, da jo skrbno in pazno opravljamo; a delo je samo na sebi priprosto, ni treba za nje dragocenih priprav, niti posebnih poslopij. Za to delo zadostujejo domači, za težko poljsko delo nesposobni ljudje; tudi ženske in otroci strežejo lahko sviloprejkam. Tudi listje, ki se poklada v prvih tednih, nabirajo lahko ženske; samo za obrezovanje murv, kadar treba veliko množine listja, zahteva se krepka, možka roka.

Za svilorejo so neobhodno potrebne murve, kajti njih listje je edina hrana sviloprejkam. V nekaterih pokrajinah, ki so prav primerne za svilorejo, nimajo skoro nič murv, v drugih jih imajo premalo z ozirom na zemljiščno površino in pa na število prebivalstva, katero bi se lahko pečalo s to koristno obrtjo. Koder pa imajo zadosta tacega drevja, treba vendar za to skrbeti, da se vedno dopolnjujejo murvni nasadi.

Zato hočemo tu pojasniti, kako mora ravnati, kdor si hoče oskrbeti novih murvnih nasadov ter hoče nasajeno drevje ohraniti zdravo in krepko, pa da se bo naglo obraščalo za rabo.

Zraven divje murve imamo mnogo vrst pitanih ali cepljenih murv, katerim ne znamo pravih imen. Sicer pa so pri nas razširjene samo take vrste, katere najbolj ugajajo sviloprejkam. Divja, bela murva prihaja iz semena ne cepljenih dreves, ima zelo majhne, močno zarezljane liste, daje malo listja, ozeleni se pred drugimi vrstami; dokler je listje še mlado, daje prav dobro pičo črvičem v prvi dobi; pozneje postaja pretrdo in pravijo, da ni prav prebavljivo.

Kako gojiti murve v semenišči.

Kdor si hoče sam vzgojiti murvna drevesca, da jih potem presadi na stalno mesto, mora si pred vsem napraviti semenišče. Tam izkoplje v vstričnih, 80 cm. druga od druge oddaljenih vrstah male, plitve jarke. potrosi vanje seme in ga zasuje s tenko plastjo prsti, katero preseva s sitom po semenu. Seme moramo izločiti iz popolnoma zrelih murvic s tem, da jih zmanemo v situ tako, da ostane samo zrnje v njem. Na to je posušimo v senci in shranimo v suhih prostorih v lončenih posodah ali v vrečah. Zapomniti pa si moramo to, da murvno seme izgubi v drugem letu kalilno moč. Zato moramo setev opraviti pomladi, meseca marca ali aprila naslednjega leta.

Za semenišče moramo odbrati precej rodovitno in rahlo zemljo; peščena naj bo in skrbno obdelana. Mlado setev treba pokrivati, da ne pripeka solnce na njo; potem jo moramo trebiti, pleti in zlasti s početka pogostoma zalivati; ona zahteva sploh enako skrb, kakor setve v sadnih in gozdnih semeniščih.

Marca meseca tistega leta po setvi presaditi je rastline iz semenišča v drevesnico in sicer tako, da bo druga od druge vsaj 50 cm narazen; enaka oddaljenost naj bo tudi med eno vrsto in drugo; po vsakej drugi vrsti pa naj bo stezica, da se bodo priležno opravljala vsa potrebna dela.

Po jednom letu postanejo rastline v drevesnici dovelj močne, da jih lahko pocepimo. To delo je opravljati o suhih dneh od srede marca do konca aprila. Murvo je v obče enako cepiti, kakor sadna drevesa. V noveji dobi se je murvorejcem prikupil en poseben način

cepljenja ; pravijo, da je bolj zanesljiv od drugih, ker se rana tam, kjer se cepi, naglo in dobro zaceli, da ne ostane niti sledu o njej. Cepljenje se vrši marca ali aprila meseca tako-le :

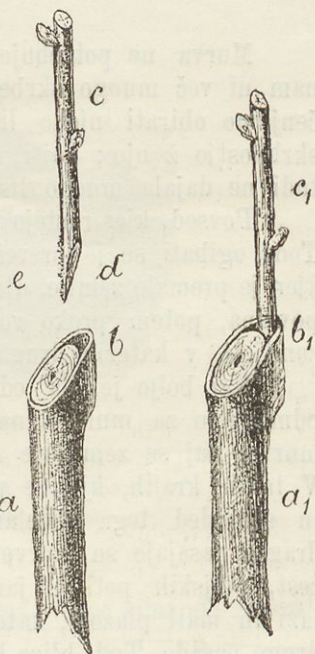
Najprej odgrebemo zemljo od mlade murve, da jej razkrijemo deblo do korenin ; kmalu nad prvimi koreninami jo odrežemo malo poševno ter pritismo vrhu zareze lub s prsti tako, da se loči in nekoliko odvdigne od stebila, a vendar tako da ne razpoca in se ne zlomi. V rezo, ki se je tako naredila, vtaknemo cepič. Najbolje je, da ima cepič samo edno oko in rezan naj bo, kakor pisek pri klarinetu ; v omenjeno rezo pa naj se vtakne tako, da se lub po prime rezane strani cepiča ; na nasprotni strani pa naj se rahlo ostrže tenak rujavi lub z ostrim nožem tako, da bo videti spodnji zelenikasti les, kateri se ima tudi spoprijeti z lesom cepljene murve. Da se cepljenje posreči, je torej potrebno, da podlagin lub pokrije cepičevo rezo in da pride njegova nasprotna stran v zvezo z lesom divje murve.

Po izvršenem cepljenji zasujmo jamo okoli murve ter potlačimo nekoliko površno zemljo ; oko in popek pa naj ostaneta nad zemljo.

Podoba 1 nam kaže, kako se cepijo murve pod lubom ; omenjamo pa, da je cepič nekoliko daljši, kakor je prav ; ker je, kakor smo uže povedali, bolje, da ima edno samo dobro razvito oko, in pa vrezati se ima cepič tako, da bo oko blizu vrha *b* murve, katero cepimo.

V prvem letu pahne iz cepiča eden raven poganjk, in da poraste bolj naglo, otrebimo julija in avgusta meseca vse popje, katero se razvije iz listnih kotov od enega metra visokosti navzdoli.

V vgodnem podnebj in v rodovitnej zemlji bodo cepljena drevesca uže po enem letu dovelj krepka, da jih lahko presadimo.

Podoba 1.

- a.* divja murva s prizdignjenim lubom pri *b*.
c. cepič odrezan kakor pisek pri klarinetu pri *d*. in ostrgan pri *e*.
a1 murva uže cepljena pri *b1* s cepičem *c1*.

Da, bolje je celó, da presadimo úže ednoletna drevesca, ker bodo dotični nasadi bolje vrejeni ter se bodo čvrsteje razvijali.

Za vzgojo murv v semeniščih in potem v drevesnicah treba nekake zvedenosti in spretnosti, katerih nima navadno priprost kmetovalec; zato si omišlja rajši cepljenih murv, da jih nasaja na stalno mesto.

Kako saditi murvo na stalno mesto.

Murva ne potrebuje posebno rodovitne zemlje, in ko odraste, nam ni več mnogo skrbeti za njo; do tistega časa, ko lahko začnemo obirati njeno listje, treba vendar, da ravnamo z nekako skrbnostjo ž njo; kajti, če jo zanemarimo, ne bo vspevala in torej tudi ne dajala mnogo listja.

Povsod, kjer rastejo rada druga drevesa, raste lahko tudi murva. Toda ogibati se je preveč osovinih leg ali tudi skalnatih zemljišč, kjer je premalo zemlje, ali kjer so spodnja tla nerodovitna ali preveč površna, potem preko vodá ležečih in močvirnih in sploh takih zemljišč, v katerih druga in zlasti sadna drevesa zgodaj usihajo.

Naj bolje je, da odberemo tako zemljišče, katero je nalašč odmenjeno za murven nasad, torej pravo murvišče. Kadar odrastó murve, naj se zemljišče zaraste s travo ter postane stalen travnik. V takih krajih, kjer se prebivalstvo peča naj več s poljedelstvom, in so vsled tega obdelana in za obdelovanje sposobna zemljišča draga, nasajajo se murve lahko okoli njiv po obrobkih, ali preko cest, poljskih poti in jarkov; murvoreji se privilegajo tudi majhni lazi in mali plazovi, kateri niso ravno rodovitni in ne sposobni za druge nasade. Tudi blizu hiš je dobro imeti murve, ker je tam listje bržé godno in je imamo bolj pri rokah, kadar preti dež ali huda ura.

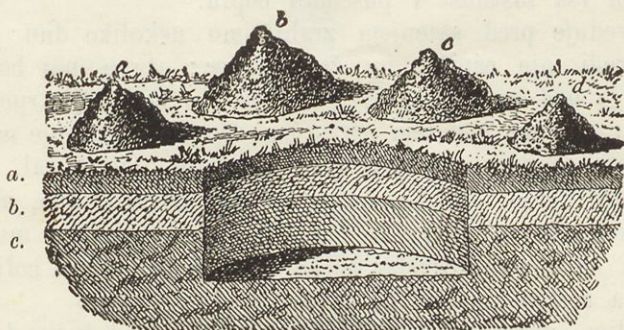
Če hočemo napraviti redne nasade, da bodo murve po 4 do 6 metrov drevo od drevesa oddaljene, pa da se bodo obrezovale po furlanskem načinu, moramo úže v jeseni ali, če je vreme vgodno, tudi po zimi, izkopati jarke 50 do 70 cm globoke in 1 meter in 30 cm široke; rodovitno površno zemljo zmetajmo v stran od one nerodovitne, skopane iz spodnje plasti in tako tudi skopano kamenje.

Če nasadimo več vrst na istem kosu, skopajmo jarke tako, da bodo vrste vsaj 4 do 6 metrov narazen.

V takej oddaljenosti bo dobivalo drevje dovolj solnca in zraku ; vrste pa potegnimo najboljše od zahoda proti jugu.

Če hočemo vsaditi posamezne murve, izkopajmo 1 štirjaški meter obsežne, 50 do 70 cm globoke jame ; če naredimo manjše jame, prihranimo si nekoliko dela, a drevesa ne bodo vspevala, ampak zaostanejo v rašči ; v obširnih jamah in v dobro prekopani zemlji pa razvijó se kmalu, postanejo krepka in obrodé mnogo listja.

Kadar kopljemo jame, zmetajmo površno plast na poseben kup, drugo zemljo, grušč in spodnjo plast tudi vsako na poseben kup, (Podoba 2), kakor smo popisali za jarke.

Podoba 2.

Presek napravljene jame ;

a. Površna plast ; b. spodej ležeča plast ; c. spodnja tla ;

a. b. c. kupci narejeni iz omenjenih plasti ;

d. malta in gnoj.

Najbolje je jarke in jame kopati v jeseni in po zimi, da zmrzal pretrese zemljo in jo naredi rodovitnišo.

V toplih krajih presajajo murve tudi po zimi, a tam, kjer zmrzuje, naj se to delo opravi rajši v dobi od srede marca do srede aprila, kadar ni vetrovno, pa tudi ne mrzlo vreme, pa da je zemlja suha. Če je drevesnica tam blizu, kamor hočemo na stalno mesto presaditi murve, izrujemo drevesca istega dne, ko jih presadimo. Če pa dobimo drevesca iz daljnih krajev, treba, da se dobro sé slamo povijejo okoli korenin, da se te ne posušé na zraku. Kadar ne moremo takoj posaditi drevesc, ampak moramo delo zaradi katerega koli zadržka odložiti, ohranimo drevesca povita, kakor so došla, v

zavetju, da ne pride solnce do njih, v pesku, ali pa zakopane v zemlji tako, da so zakriti cepi. Vendar pa je najbolje, če moremo drevesca presaditi, kakor hitro so nam došla. Take murve, katere hočemo vsaditi na stalno mesto, morajo imeti 2 do 3 cm debela in vsaj $1\frac{1}{2}$ meter visoka debla. Visokost je meriti od tal do tistega mesta, kjer se začenja vrh. Ta mora imeti uže tri ali štiri enoletne, krepke veje.

Če hočemo presajati murve eno leto po cepljenji — in to je najbolje — treba, da jih odrežemo približno v visokosti $1\frac{1}{2}$ metra, pustivši tri do štiri najvišje pope in odstranivši vse druge spodnje, da se združi vsa rastnost v puščenih popih.

Neposrednje pred sajenjem zrahljajmo nekoliko dno jaune in vtaknimo sredi nje ošpičen in ožgan kolec; ožgan naj bo toliko, kolikor ga je pod zemljo in še malo več, da bo bolj trpežen. Na tem kolcu naredimo z nožem ali s čim drugim znamenje na tistem mestu, katero odgovarja gladini (livelu) okoli stoječih tal.

Nekateri imajo navado, da ne vtikajo kolca v dno, ampak v kupček zemlje, ki se nasuje v jamo, predno se postavi murva na mesto. Prvi način pa je vendar boljši, ker je kol v dnu bolj vtrjen. Vsakakor pa moramo rabiti kolec, da bo deblo ravno.

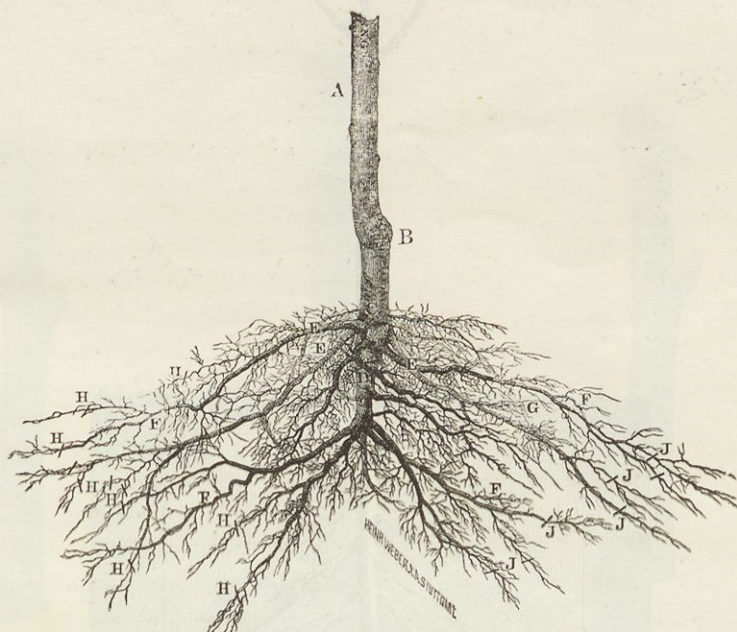
Če sadimo murve v järke, določimo daljavo od kolca do kolca, ali od drevesa do drevesa s 4—6 metrov dolgimi vrčicami; drugo vrčico potegnemo po sredi od ednega konca jarka do družega, tako da postavimo lahko vse kolce in vsa drevesa v isto črto. Na zemljišče je prinesiti samo toliko drevese, kolikor jih lahko posadimo v ednem dnevu.

Kadar odpremo zavoj, vzamimo na rahlem ven eno drevesce; z dobro nabrušenim nožem ali s takimi škarjami porežimo mu vse ranjene ali posušene korenine nekoliko više na zdravem delu, to je tam, kjer se začenja izcejati nekaj mlečni sok, s katerim so napolnjene korenine. Pri režnji debelejših korenin treba paziti na to, da je rez obrnjena navzdol, ker se potem lažje zacele rane, kakor kadar je rez navpična. (Podoba 3).

Sicer pa moramo varčno obrezovati korenine, da jih ohrani rastlina, kolikor le mogoče. Med tem ko jeden delavec pripravlja murvo, pomeče drugi nekoliko tistega kamenja v jamo, katero so morda izkopali, ko so jo delali, in pa nekoliko stare od zidov odrušene malte, tako da napravi s takim gradivom 15—20 cm

debelo plast; na to nasuje zemljo, ki je bila na površju, to je rodovitnišo, iz koje naredi kupček. Če pa nima ni kamenja, ni malte, naj nasuje zemljo, ki je bila neposrednje pod površjem, na dno in naj pomeša ž njo nekoliko obležanega, dobro pregnjitega gnoja.

Kupec zemlje mora biti tako visok, da bo stal cep nanj postavljenega drevesca kakih 10 cm nad talno gladino, to je 10 cm nad znamenjem narejenim na podpornem kolcu.

Podoba 3.

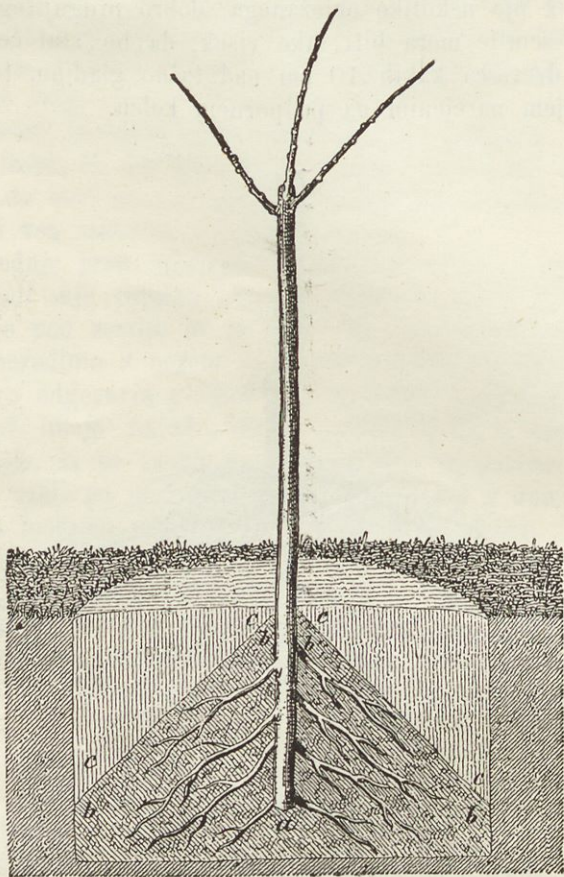
A, murvno deblo; *B*, cep; *C*, vrat; *D*, srčna korenina; *E*, glavne korenine;

F, stranske korenine; *G*, lasovite ali kapilarne korenine;

J, črte kazoče pravilno obrezovanje korenin, *H*, črte kazoče navpično in tedaj slabo izvršeno obrezovanje, vsled katerega se težko zacelijo rane.

Na tem mestu je murvo z vezjo pritrditi na kolec, da se ne zgane pri naslednjem zasipanju jame. Na to je polagoma dodajati druge zemlje, a ob enem enakomerno razširjati korenine, da se ne križajo, in slednjič je zakriti korenine z ostalo, iz jame izkopano zemljo. (Podoba 4).

Sproti kakor nasipamo zemljo, tlačimo jo z roko, da ne ostanejo prazni prostori vmes. Jamo pa moramo tako nasuti z zemljo iz spodnje plasti, da ostane kakih 10 centimetrov nasipa nad tlemi.

Podoba 4.

Nasad murve.

a, odrezana srčna korenina; *b b*, kupec nasut iz površne, z obležanim gnojem pomešane zemlje; *c c*, zemlja iz spodnje plasti.

Ta nasip pa se sčasom poleže z rastlino vred za kakih 10 cm, ker se zemlja polagoma stlači — in tedaj bo cep ravno pri tleh. Opomniti je še to, da moramo vezilo, s katerim smo drevo začasno

pritrdili h kolcu, odstraniti, kakor hitro smo zasuli jamo, ker sicer bi se lahko zgodilo, da se vsled ponikavanja zemlje korenine razpostavijo zraku.

Po vsakem načinu pa moramo mlado murvo privezati h kolcu; poprej pa jo moramo na dotičnih mestih trdno oviti z mahom ali s slamo in pa vrhu jo povežemo z bekami. Navadno zadostujejo 3 vezi, edna 30 cm nad tlemi, druga proti vrhu kolca in tretja v sredi med obema. (Podoba 8).

Podoba 5.
A, Pravilno obrezana veja.

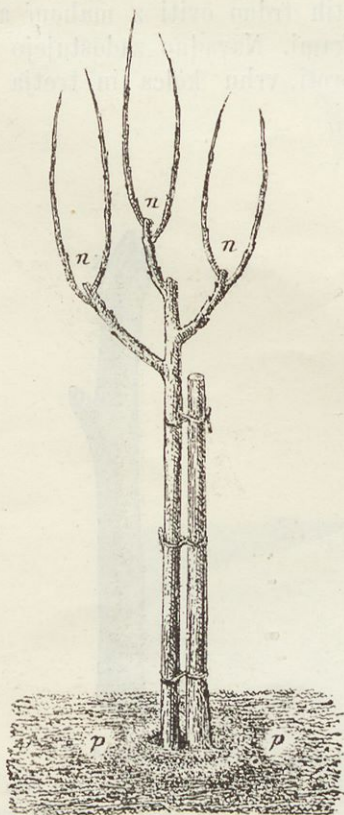
Podoba 6.
Slabo obrezana veja, ker predaleč od popa; s pikicami zaznamljena črta kaže pravilno rez.

Podoba 7.
D, Prepoševna rez; črta E kaže, kako bi se bilo moral odrezati.

Kolec ne sme biti mnogo debelejši od drevesa in sme segati samo blizu do prvih vej vrha. Kjer se je bati, da ne bi živali ali pobalini pokvarili deblo, tam naj se nasajena drevesca skrbno zavarujejo s trnjemivi vejami zoper vsako poškodbo. V takih krajih, kjer razsajajo silni vetrovi, je dobro, da se zraven navpičnega kolca pritrdi poševno proti veterni strani še en podporni kol, da se bo drevo lažej upiralo vetru ter ohranilo ravno.

Murvi, katero smo presadili na stalno mesto in od katere hočemo dobivati listje, pustimo samo po 3 do 4 veje, ki so najbolj razvite in te obrežemo tako, da jim ostanejo samo po 3 popi, 20 do 30 cm višje nad deblom, in tudi po 4 popi, če je drevo prav krepko.

Podoba 8.

Murva eno leto po saditvi s podpornim kolcem in z dvema novima mladikama *n n* na vsaki veji; *p p* kaže, kako daleč okoli murve treba oplevati zemljo.

okoli nje oplevati ali prekopavati in sicer maja in avgusta meseca. Na tem svetu nam ni nič družega sejati ali saditi, da se ne izmolze zemlja v škodo mladi murvi.

Če hočemo nasaditi murve v namen, da jih bomo vsako leto obrezavali za dobavo listnatih mladik, kakor je navada v Furlaniji, treba, da vzgajamo drevesca skozi dve leti v drevesnici, da dobe štiri poganjke ali veje. Samo obrezati jim je veje na 4 do 5 cent. dolgosti, da ostanejo vrhi nizki. Če so rastline še le edno leto cepljene in torej nimajo še vej, ali so te še prav šibke, tedaj jih je odrezati, in obrezati je murvo $1\frac{1}{2}$ meter nad tlemi, pustivši jej štiri najvišje pope, kakor smo omenili uže zgorej.

Vejo je obrezavati z dobro nabrušenimi krivci, noži ali škarjami in sicer mora držati rez prav malo v pošev proti deblu, tako da ostane nad popom nekaj več kakor pol centimetra lesu in da sloni cela rez na veji; pop mora biti ven obrnjen in nikdar ne proti sredini drevesa; s tem se zapreči, da se ne križajo in ne krivijo veje. (Podoba 5—7).

Okoli vsajene murve moramo prvo leto vsaj en meter sveta

Od maja naprej do avgusta je sproti potrebljati vse mladike, ki poganjajo iz debla pod vrhom in posebno iz vratu iznad korenin.

Če večkrat obiskujemo nove nasade, lahko s prsti odstranimo nepotrebne mladike; če pa zanemarimo to delo, da odrasto mladike in odrevené, tedaj jih moramo z ostrim nožem prav tik debla odrezati.

Bolje pa je vsekakor, da potrebljamo zelene mladike, ker se vsled tega sok v rastlini združuje bolj v zgornjih vejah ter pospešuje njihov razvoj. Obrezovanje prizadeva rane, ki se ne zacelijo vselej tako hitro ter zakrivljajo pogostoma, da postane deblorakasto.

Kdor hoče murve vzgajati po furlanskem načinu, mora tiste postranske mladike, katere so izpahnile iz podlage glavnih mladik, tekom junija tako obrezati, da pusti vsakej po edno ali dve očesci.

S tem da puščamo prav kratko obrezane mladike (reznike) okoli podlag prvih vej, dosežemo, da izpahne prav mnogo novih mladik, da dobimo torej obilen pridelek listja.

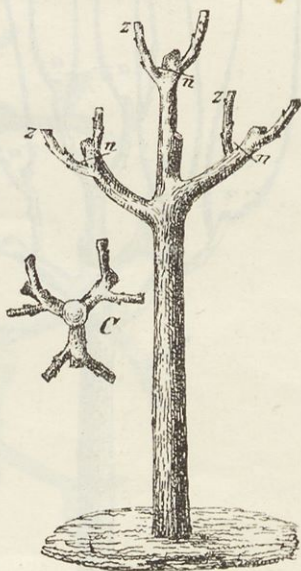
Tudi v drugem letu po saditvi moramo oplevati zemljo okoli murve. Ker postaja deblorakasto od leta do leta debeleje, moramo obnavljati vezi z drugimi bekami.

Pomladi, marca meseca, moramo obrezovati mladike poprejšnjega leta tako, da bodo le kakih 20 cm dolge; na ta način zadobimo vrh, kateri bo imel na vsaki izmed treh vej po dva reznika; najvišji pop vsakega reznika bo obrnjen na zunanjo stran.

Če bi bile mladike slabo razvite, šibke, pustimo na vsaki veji samo po edno in sicer tisto, katera molí na zunanjo stran in krepkejo in tako bo imel vrh samo tri reznike.

Med raščo treba nadzorovati nove poganjke in otrebljati nepotrebne, dokler so zeleni, kakor smo delali v prvem letu.

Po furlanskem načinu oskrbovane murve pa ne potrebujejo

Podoba 9.

V drugem letu po saditvi obrezana murva.

C. Vrh z šestimi rezniki.

z, z, z, trije rezniki, ki se pusté, če je murva šibka;

n, n, n, trije notranji rezniki, ki se odrežejo, če je murva šibka.

v drugem letu po saditvi, da jih obrežemo; pripustiti jih je samim sebi, da jim le otrebimo nepotrebne mladike in izpahavce.

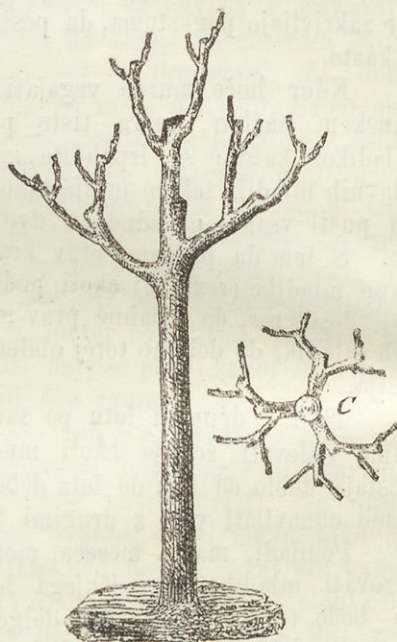
V tretjem letu je ravnati z murvami, katere hočemo vzgojiti za dobavo listja, enako kakor v drugem, to je skrajšati jim je

Podoba 10.

Murva z mladikami v tretjem letu po saditvi.

a, a, a, mesta, kjen treba murvo obrezati,

Podoba 11.

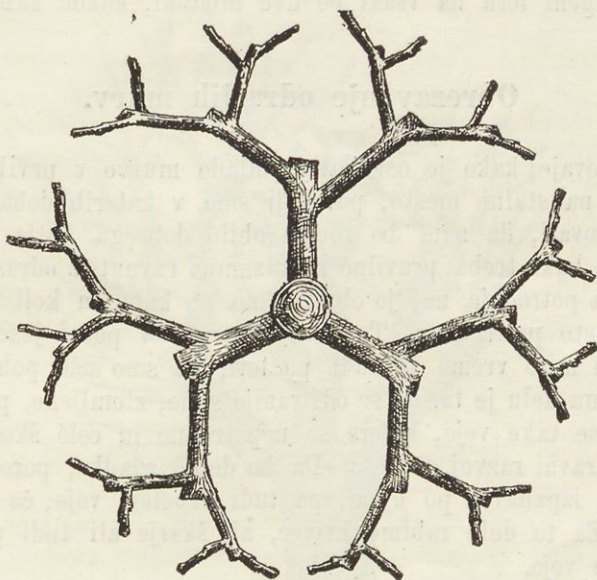
Murva obrezana v tretjem letu po saditvi.

C. Vrh iste murve, če ga pogledamo od zgoraj.

mladike za dve tretjini njih dolgosti. Obrezovanje naj se zvrši tako, da bodo vse veje blizu enako visoke in da bo vsled tega murvno površje skoro vodoravno.

Murve, po furlanski gojene, treba koncem maja ali začetkom junija prav kratko obrezati in tako uravnati, da bodo veje enako

oddaljene druga od druge. Iz teh obrezanih mladik pahnejo prihodnje leto poganjki, kateri dadó prvo listje za porabo. Vse posušene, revne ali zakrivljene in take mladike, ki se križajo z drugimi, ali ki strče na notranjo stran vrha, naj se gladko odrežejo tik starega lesú. Sicer je treba drevo enako oskrbovati in tudi oplevati, kakor v drugem letu po saditvi. Okoli murvinega vratu naj se odkoplje zemlja,

Podoba I2.

Vrh murve v petem letu po saditvi, če ga ogledujemo od zgoraj.

da se tik drevesa porežejo vse preveč površne korenine, kajti, če jih pustimo, bodo trpele po suši in to vtegne škodovati drevesni rašči. Tudi v tretjem letu treba očistiti in zrahljali zemljo okoli murve, da zagotovimo prvi pridelek v 4tem letu.

Če dalje ravnamo z drevesom tako, kakor v poprejšnjih letih, bo imela murva v svojem vrhu po četrtem letu 24 reznikov in jej bomo uže smeli obirati listje, pa le deloma, da ne oslabi; bolje je, posebno v medlih zemljah, da ne začnemo obirati listja pred 5. ali 6. letom po saditvi.

Omenili smo uže zgoraj, da je puščati murvi, katero hočemo vzgojiti po furlanskem načinu, ne po tri, ampak po štiri mladike in to uže v tistem letu, ko jo sadimo; vsled tega jej pustimo v drugem letu 8, v tretjem 16, v četrtem 32 mladik in vsako leto treba krajše obrezavati mladike, da se vrh preveč ne vzdigne in da bo lažej obirati listje. V medlih zemljah pa je zadosti, če pustimo v vrhu prvo leto samo tri kratko obrezane veje (reznike) ter ohranimo v drugem letu na vsaki po dve mladiki, kakor kažejo podobe 9 do 12.

Obrezavanje odraslih murv.

Popisovaje, kako je oskrbovati mlado murvo v prvih letih, ko je vsajeno na stalno mesto, povedali smo, v katerih dobah in kako jo je obrezovati, da nam bo rodila obilo dobrega listja. Razložiti nam je še, kako treba pravilno in razumno ravnati z odraslo murvo.

Murva potrebuje, naj jo obrezujemo po katerem koli načinu, da jo vsako leto pretrebimo. To delo opravimo v pozni jeseni, ali po zimi, če je milo vreme in tudi po leti, ko smo uže pobrali listje. Namen temu delu je ta, da se odstranijo suhe, zlomljene, pokvarjene, šibke in vse take veje, katere so nepotrebne in celó škodljive, ker zavirajo naravni razvoj drevesa. Da bo deblo gladko, porezati je vse mladike in izpahavce po njem, pa tudi debeleje veje, če so ranjene ali suhe. Za to delo rabimo krivec, ali škarje ali tudi pilo (žago) za debeleje veje.

Po 5. ali 6 letu, od kar smo vsadili drevo, to je, v dobi, ko začenjamo obirati listje, vodi naj nas pri obrezovanju trojni namen, namreč: 1. da ohranimo vrhu (vencu) drevesa, tisto pravilno obliko, ki jo je zadobilo po saditvi; 2. da bo murva rodila mnogo in dobrega listja, pa malo murvic in 3. da pospešimo čvrsto raščo in trajnost drevesa.

Murva, ki je po obrezovanju zadobila pravilno obliko, daje več listja, koje ročno in priležno obiramo, ne da bi zgubljali s tem mnogo časa. Listje postane vsled obrezovanja večje in redilniše; nove mladike so krepke in ne nosijo skoro nič sadu in drevo samo raste bujniše in vstraja dolgo.

Obrezavanje se vrši na razne načine. Za bolj gorko podnebje je priporočati letno obrezovanje in da se odrežejo cele listnate mla-

dike ; v hladnejem podnebju obrezavati je murve lahko v dveh dobah. Oba načina popišemo pozneje, ko bomo govorili o pobiranju listja. V nekaterih krajih pa obrezujejo murve vsako drugo, tretje in tudi četrto in celo vsako deseto leto, odrezovaje marca meseca mladike tako, da ostanejo 10 do 15 cm dolgi rezniki ; iz teh se razvijejo poganjki, ki se pusté rasti kot mladike za prihodnje leto.

Podoba 13.

Obrezavanje odrasle murve, marca meseca.

a, a. vršiči, iz katerih se razvijejo novi poganjki ;

b. b. poganjki, ki se morajo odstraniti.

Zadnje omenjeni način obrezavanja se priporoča le za bolj mrzle pokrajine. Po njem se mladike preveč razkošatijo in vsled tega je teže obirati listje ; mladika rodi obilno in zadobi nepravilno obliko, čemur je potem težko odpomoči.

Toda naj se vrši obrezovanje vsako 2., 3., 4. ali tudi vsako 10. leto, vselej je treba ob enem porezati tudi vse tiste poganjke ali veje, ki so morda izpahnile iz starega lesu, ki so na potu, ali se prepletajo, ali pa so tako blizo, manj od 25 cm, od drugih, da škodujejo pravilni obliki vrha, na katero treba vedno skrbno paziti. V obče treba prizadevati si, da se bodo murve obrezavale tako, da se doseže pravo razmerje med deblom in vejami in da se ohranijo ti zračni deli rastline v enakovažju z razvojem korenin in s starostjo drevesa. Na prenizkih vejah pusté se daljše mladike, na previsokih pa se odrežejo mladike tik starega lesu, da se tako uravna neenakost v visokosti in obliki drevesa.

Najprimerniša oblika je, kadar je drevo tako, kakor je posoda, ki je v sredi prazna, da lahko prodira solnce in da svobodno teka zrak in pa da se olajša pobiranje listja.

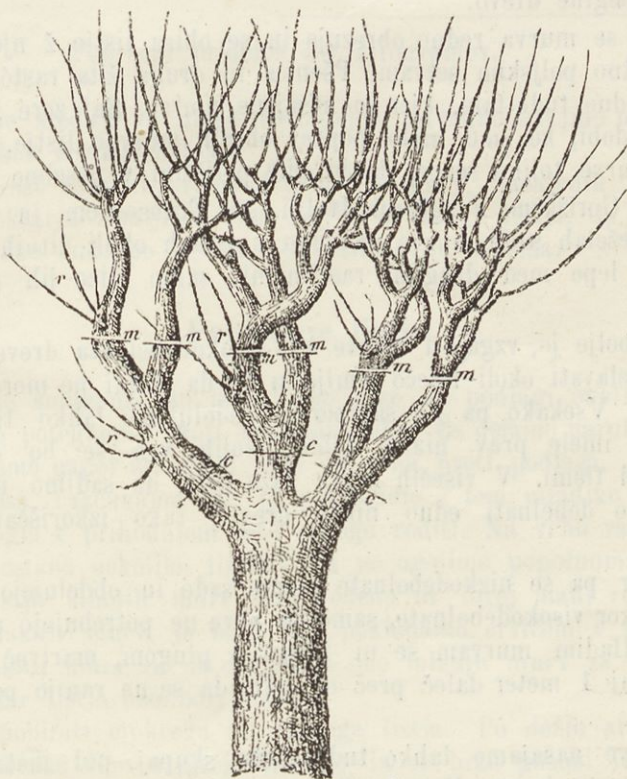
Če je bila murva mnogo let zanemarjena ter je postala tako nerazmerno velika, da je težavno pobirati listje ž nje, damo jej lahko primernišo obliko, če jej v enaki visokosti odrežemo vse stranske veje v vrhu, kolikor mogoče blizo tistih mest, kjer so veje pognale iz prvokrat obrezanih mladik, katero obrezovanje je dalo drevesu obliko. (Podoba 14). To delo naj se opravi marca mesca in rabi naj se za nje nož, ali krivec, ali pa, če treba, pila. Zarezuje naj se najprej od ene in potem od druge strani, dokler prideti zaresi od obeh strani skupaj.

Ta previdnost je zato potrebna, da odrezana veja, ko odpada, ne održe luba od debla. Rez naj bo nekoliko poševna, da bo deževna voda lažej odkapala.

Odrezano stran veje je z nabrušenim nožem dobro ogladiti in potem zamazati z ilovico pomešano z govejakom ali pa s katramom, da se rana zavaruje zoper mokroto in da ne gnije. To nuažo moramo obnavljati, kadar koli vidimo da je potreba. Opažamo pa, da se morajo vse tiste mladike, katere izpahnejo iz debla ali iz vej pod rezjo, obrezati do 1 ali 2 očes; ker sicer se razvijejo in zaprečijo s tem, da se drevo ne more pravilno obrasti.

Pomladi prodira skozi lub vsake tako obrezaue veje mnogo krepkih poganjkov, katere treba pustiti, da svobodno rastejo; v naslednjem, ali bolje v tretjem letu se potem obrežejo oziroma skrajšajo. Potrebiti je samo tiste mlade, zelene poganjke, kateri so preblizu drug drugemu ali na nepriležnem mestu, ali pa segajo med druge

veje. To obrezavanje je opravljati kakor pri novih nasadih. V malih letih zadobi taka, razumno obrezana murva pravilno obliko, se pomladi in rodi boljše listje in pa v večji množini; pa jo tudi lažje obiramo kakor pred obrezavanjem. Razume se samo po sebi, da se tako do golega obrezano drevo bržje in bujnice obraste, če mu

Podoba 14.

Golo obrezana murva.

m m mesta, kjer se odrezavajo postranske veje;

r r mladike, ki se morajo čisto odrezati;

c c c mesta, kjer bi se ne smele odrezati veje, ker so predebele.

pognojimo na enak način, kakor sadnim drevesom. Priporočamo pa, da se nikar ne rabijo za gnojitev ležišča sviloprejk, ker se v njih od enega do drugega leta ohranijo kati nekaterih boleznij, katere bi se utegnile po listju zanesti v rejališča.

Popisano obrezavanje do golega se izvaja tudi na posameznih debelih, rakastih, ali zlomljenih in sploh takih vejah, katere zavirajo pravilni razvoj drevesa. Opušča pa naj se na debelih, to je nad 15 ali 20 cm obsegajočih vejah, ker se rane na tih težko zacelijo, mariveč se navadno iz njih izcimi bramorka ali rak, po kojih pogloma pogine drevo.

Ker se murva redno obrezuje in se obira listje ž nje, ne škoduje znatno poljskim setvam. Pšenica in druga žita rasto in dozorevajo redno tudi tam, kjer so nasajene murve. Saj zore žita ravno o tistej dobi, ko smo malo poprej obrali murvno listje, torej ne delajo murve toliko sence, da bi bile poljščini v posebno kvar.

Na Goriškem, v zgornji Italiji, na Francoskem in v mnogih drugih deželah sadé murve navadno v vrstah okoli žitnih njiv, saj vspevajo lepo med drugimi rastlinami, samo blizo jih nikdar ne saditi.

Najbolje je, vzgajati murve kot visokodebelnata drevesa, da je lažej obdelavati okoli ležečo zemljo in pa da živali ne morejo segati po listju. Vsekako pa jih sadimo in obdelujemo lahko tudi tako, da bodo imele prav nizka debla, kojih vrh se bo dvigal le malo nad tlemi. V visečih legah kaže celó, da sadimo med vsaki dve visoko debelnati edno nizko drevo; tako izkoriščamo bolje prostor.

Sicer pa se nizkodebelnate murve sadé in obdelujejo na enak način kakor visokodebelnate, samo da prve ne potrebujejo podpornih kolcev. Mladim murvam se ni bližati s plugom, mariveč se treba držati vsaj 1 meter daleč preč od njih, da se ne ranijo preveč korenine.

Murve nasajamo lahko tudi gosto skupaj, pol metra ali še manj narazen, da naredimo ž njimi vrzelji ali žive plotove. Iz takih plotov dobivamo bolj rano listje, posebno če so naslonjeni na zid. Zgodnje listje pa nam ugaja, kadar hočemo z rejo sviloprejk nekoliko dni naprej začeti, ko ni še listje na odprtem polji dovelj razvito. Zgodnje reje imajo navadno to prednost, da se je bolj zanašati na uspeh in da sploh bolje kažejo, posebno če hočemo mešičke ohraniti za seme.

Če je visokodebelnata murva prav obdelana in da jo pravilno obrezujemo, obraja poprečno

6 letna	6 kilogramov čistega listja,
10 "	15 " " "
20 "	25 " " "
30 "	50 " " "
50 "	80 " " "

Poprečni pridelek 35 kilogramov.

Murve srednje in nizke rasti dajejo navadno tretjino manj pridelka, kakor visokodebelnate.

Trideset odraslih, visokodebelnatih murv, nasajenih približno na pol hektarju zemljišča nam da lahko toliko listja, da izredimo ž njimi edno ončo po 25 gramov svilodnega semena.

Pobiranje listja.

Listje smukamo, to je ovijemo roko na podlagi okoli listnate veje in jo potegnemo proti njenemu vrhu. Če delamo narobe, to je, če potegnemo napol stisnjeno roko od vrha proti podlagi, potržemo mlada očesa, razcukamo lub in pokvarimo s tem mladiko tako, da ne bo mogla v prihodnjem letu mnogo roditi. Na vrhu vsake mladike naj ostane nekoliko lističev, da ne ogolimo popolnoma murve. Ker je listje mladih murv bolj vodeno in torej manj redilno od onega odraslih murv, je bolje, da pokladamo črvičem v prvi dobi listje odraslih murv in da ohranimo ono mladih murv za 4. ali 5. dobo, kadar listje uže bolj zmočni.

Ne pobirati mokrega ali rosnega listja. Po dežju ali po rosi naj se murvne veje najprej otresajo, da se brže posuši listje, katero treba suho pokladati. Za pobiranje listja je rabiti trinožno lestvo (razpérnico, os a); če je pa treba splezati se na veje, zuti je poprej obuvato; vendar je bolje, če se poslužujemo za pobiranje listja samo lestve, ker smo tako bolj varni, ne polomimo krhkih vej, niti ne ranimo luba.

Črviči v prvi dobi potrebujejo še malo listja; takrat nam za nabiranje zadošča pletenica z ročem, kakoršno nam kaže podoba 15; nosimo jo pod pazduho na roki ali pa jo obešamo s priprosto kljuko na veje.

Če ne moremo doseči kake veje, pritegnemo jo k sebi s kljuko, dolgo 1 meter ali kaj več, katera je narejana kakor kaže podoba 16 *a*. S kljuko se približa veja tako, da je možno z roko obirati listje, drugi konec pa se stisne pod pazduho, kjer ga pridržujejo roglji. Tako ste obe roki prosti za delo.

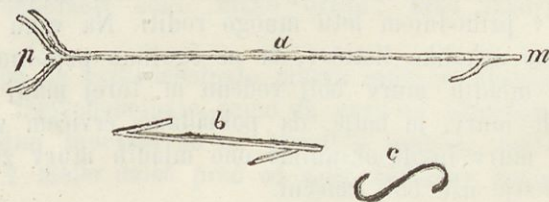

Podoba 15.

Iz vrbja pletena cajna za nabiranje listja.

Za večje množine listja je pripraviši žakelj iz debele, bolj redke tkanine; v odprti konec je vložen lesen obroč, ki je z gum-bami pritrjen, da se lahko hitro sname.

V tak žakelj je lahko metati listje sproti, kakor je nabirano.

Podoba 16.

a. kljukasta palica za pritegavanje vej; *m* kljuka, *p* roglati konec;

b. lesena kljukica; *c.* žičena kljukica za obešanje cajne.

Z dvema vrčicama, ki ste pritrjeni ob robu, obešamo žakelj na dve murvni veji. Kadar je poln, snamemo obroč in zavežemo z onima vrčicama žakelj. Tak žakelj, kakoršni se rabijo za žito, drži lahko 15 do 20 kilogr. listja, kojega pa ne smemo zmastiti, ampak potlačimo je na rahlem z rogljo ali pa z rokama. Na to obesimo žakelj na kljuko in ga spustimo z drevesa, da nam je lažej po lestvi stopati na tla.

Listje ovne kmalu; velega listja pa ne marajo črviči. Zato je dobro, da se pobira dvakrat na dan; enkrat zjutraj, kadar zgine rosa; drugič popoldne pred solnčnim zahodom. Zadnje obrano listje porabimo tudi naslednje jutro za prvo krmljenje.

Samo kadar vstrajno dežuje, je nabrati toliko listja, kolikor ga zadošča za celi dan in še za naslednje jutro. Kadar so črviči v prvi dobi, je dobro, da se pobira listje večkrat na dan; kajti takrat je še nežno in ovne hitro.

Domov prinešeno listje naj se koj razširi po lesah, pa da ne bodo plasti više od 20 centimetrov in da se ne zmastijo listje. Hraniti je moramo v hladnih, dobro prezračenih prostorih, daleč od hlevov in vsacega smradu. Če je mokro, raztegnimo in prekladajmo je pogostoma, da se bržé posuši; črvičem pokladajmo samo popolnoma posušeno listje.

Večinoma je v svilorejskih deželah navada, da smukajo listje z vej; v nekatereh gorkejših deželah, kakor v Kavkazu, v osrednji Aziji in drugih vzhodnih pokrajinah, pa tudi v Furlaniji, režejo ves čas sviloreje cele mladike blizo debla, kakor se režejo beke ter jih nosijo v rejaljšča v snopih, ali pa jih tudi vozijo. Ko režejo mladike, puščajo od vsake kratek kos na veji. Pri pravem obrezavanju pa, ki se vrši, kakor hitro so se porezale vse veje, skrajsajo se tisti kosi, ki so proti vrhu vej tako, da ostanejo kratki rezniki (šparoni), vsi drugi nižje ležeči kosi mladik se pa porežejo skoro tikoma starega lesu.

Obrezavanje je opraviti po tem, ko smo porezali mladike zato, da je lahko skrbniše izvršimo; a nikar ne odlašati. Listje mora biti točno preskrbljeno, posebno kadar se je bati dežja; zato se takrat ne moremo muditi, kadar režemo mladike za hrano črvičem. Dobro pa je vsekako, da ostane listje na šibah, ker se ohrani dalje časa sveže in se bržé posuši. Listje se doma lahko osmuka z vej, kadar je čas za pokladanje; gole veje služijo za kurjavo, pa jih tudi lahko sveže, ali pa zmočene v vodi olupimo in lub porabimo za izvrstno vezivo.

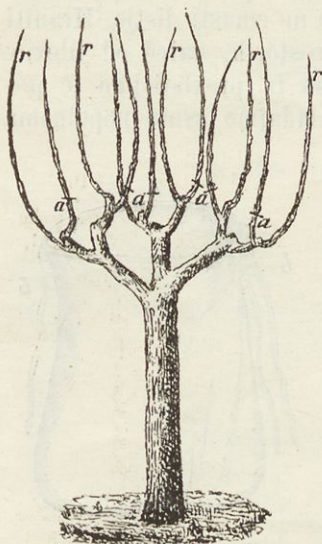

Podoba 17.

Žakelj za nabiranje listja;
a a leseni obroč; b b vrčici.

Po četrtem levenji (spanji) pokladamo tudi lahko cele veje črvičem, če jih redimo po furlanskem načinu na „Kavalonih“; s tem prihranimo mnogo dela, prostora in oprave.

Tako se smejo porezavati mladike v milem podnebjju, kjer je zadosti toplo, da poletni poganjki lahko popolnoma dozore. V mrzlejih krajih se ne sme delati tako, kajti zmrzal in slana bi zelo škodovali mladikam; vsled tega bi se zmanjšal pridelek naslednjega leta in tudi drevesa bi občutno trpela.

Podoba 18.

Odrasla murva pred dvakratnim obrezavanjem.

r r r mladike za pridelovanje listja;
a a a mesta, kjer se mladike marca obrežejo v reznike.

V mrzlem podnebjju nikakor ne kaže rezati mladik za dobavo listja; drevesa naj se obrezujejo marca meseca, predno se napenja popje, kajti samo na ta način se popolnoma razvijó in odrevené novi poganjki, kar jih obvaruje nasledkov prezgodnjega mraza.

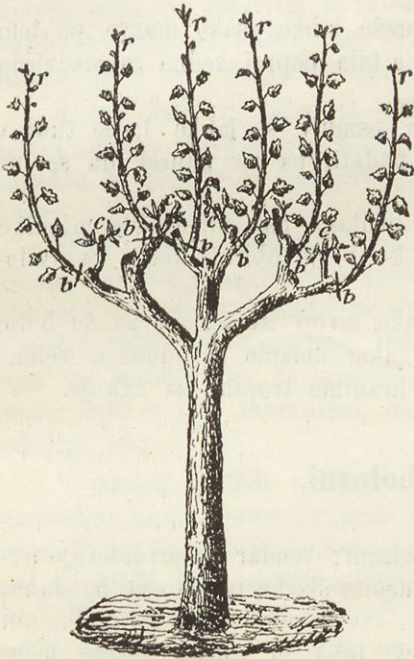
V takem obnebjju pa ugaja dvakratno obrezavanje; vršiti se mora tako, da pridelamo listje za rejo sviloprejk. Ta namen dosežemo pa, če ravnamo tako :

Pred vsem bodi omenjeno, da mora biti murva, katero hočemo tako obrezavati, popolnoma razvita. Mlada murva še ni godna za to, ker bi jo tako obrezavanje preveč zadržalo v rasti. Odraslo murvo je prvokrat deloma obrezavati meseca marca in sicer tako, da pustimo zraven vsake mladike, katera nam ima obroditi listje za prihodnjo rejo, kakih 10 centimetrov dolg reznik z dvema očesama. Mladega popja na teh reznikih ne smemo odlomiti, niti lističev obrati;

svobodno naj se razvije, da samo zagotovi pridelek za naslednje leto. Nasprotno pa smemo cele mladike, kadar imajo razvito listje, porezati tikoma starega lesu, enako kakor obrezavamo vrbje ali beke. Podoba 18 nam predočuje odraslo murvo pred prvim obrezavanjem, ki se vrši marca meseca. Mladike *r, r, r*, ostanejo cele; pri *a, a, a*, pa se porežejo druge mladike, da dobimo reznike.

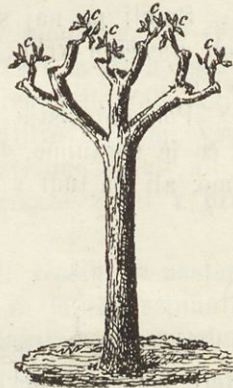
Podoba 19 nam predstavlja po omenjenem načinu obrezano murvo, na katerej se je uže razvilo listje in sicer na mladikah *r, r*, ki se porežejo za rejo pri *b, b*; na reznikih *c, c* pa je uže novo popje, iz kojega se razvijó mladike za prihodnje leto

Podoba 20 nam kaže murvo, katerej so se uže porezale mladike; na reznikih se je razvilo popje *c, c*, iz katerega zrastejo mladike, ki se prihodnje leto porežejo za rejo in pa tudi tiste, ki

Podoba 19.

V reznike obrezana murva z uže razvitim listjem.

Podoba 20.

Murva po dvakratnem obrezanji, ko se je obralo listje, z novim popjem *c, c*, na reznikih.

se v prihodnjem marcu obrežejo v reznike. Tekom poletja pa bo treba večkrat potrebiti poletno popje, ki izpahne ravno tam, kjer smo porezali listnate veje, da se tako osredotoči ravnost drevesu v pomladanskih mladikah *c, c*.

V naslednjem letu bo ravno tako ravnati, to je obrezati bo murvo tako, kakor vidimo v podobi 18, da pustimo celo mladiko blizo reznika.

Spremenjalno ali dvakratno obrezavanje ne ogoli murve popolnoma, torej ne pretrže rašče; popje, ki je početkom pomladi izpahnilo iz reznikov, raste pravilno in dozori; listje postane večje in sadu ali murvic je prav malo, in to je dobro, kajti kadar je obilo murvic, nadlegujejo rejo, ker se razcejajo in gnjujejo po ležiščih sviloprejk. Sicer pa je poštovati tudi to, da dobi tako gojena murva pravilno obliko, kar olajšuje pobiranje listja in pospešuje bujno rast drevesa.

Kdor zna in skrbno dela, obreže lahko vsako murvo po tem načinu, tudi če je stara, ali pa če je bila poprej vedno zanemarjena in zapuščena.

Kjer primanjkuje piče govedi, osmulji se lahko listje tudi v jeseni, kadar je zrelo in začenja padati, pa ne poprej, da se ne poškoduje drevo.

Smulji pa naj se začeni pri podlagi uže odrevenele mladike proti njenemu vrhu, kakor takrat, ko se je obiralo listje za sviloprejke.

Pobrano listje pokladamo lahko živini sveže, ali pa še bolje je, če je shranimo, dobro stlačeno kakor delamo navadno z zeleno krmo, ali pa tudi v čebrih, kakor hranimo tropine za žganje.

Murvne bolezni.

Murv ne nadlegujejo mnoge bolezni; vendar pa prizadevajo nekatere bolezni v nekih slučajih znamenito škodo, in zato ne bo slabo, da jih omenimo.

Bramorka proužročuje izrastek luba in spodaj ležeče lesne plasti; ta začenja polagoma gnjiti in vsled tega usahne veja, in če treba, tudi celo deblo. Bramorka nastaja posebno na tistih mestih, kjer smo po naprevilnem obrezavanji ranili lub, ali pa vsled zmrzali.

Rak ali *lesno gnjitje* nastopa posebno takrat, kadar smo do golega obrezali drevo, pa pri tem slabo odresali kako debelo vejo. Vsled tega je začel les najprej rujaveti in potem gnjiti. Gnjloba se širi do stržena, oziroma do drevesnega osredja, koje se razkroji v rujavo brluzgo in tako nastanejo obširne votline v celém drevesu.

Če zanemarjamo te bolezni, poginejo najprej posamezne veje in slednjič usahne celo drevô. A ustavimo jih lahko koj iz početka, če

s pripravnim rezilom odstranimo ves ognjiti les, dokler pridemo do zdravega dela.

Rez ohranimo zdravo in kmalu se popolnoma zaceli, če jo namočimo najprej s koncentrovano (močno) raztoplino železnega vitrijola in potem zamažemo s katramom in z mešanico iz pol ilovice in pol govedjeka.

Listna rija se prikazuje v obliki malih, okroglastih, rudečerjavih peg, — zakrivlja jo zajedava glivica *Septogloeum mori*. V nekaterih deževnih letinah se razvija ta gliva prav močno; tedaj odpada listje pred časom in pridelek se skrči očitno.

Rijavo listje ne škoduje sviloprejkam, ker one se ne taknejo rijavih delov, ampak objedavajo samo, kar je zdravega na listju. Navadno se prikazuje rija že pozno in tedaj ne prizadeva velike škode.

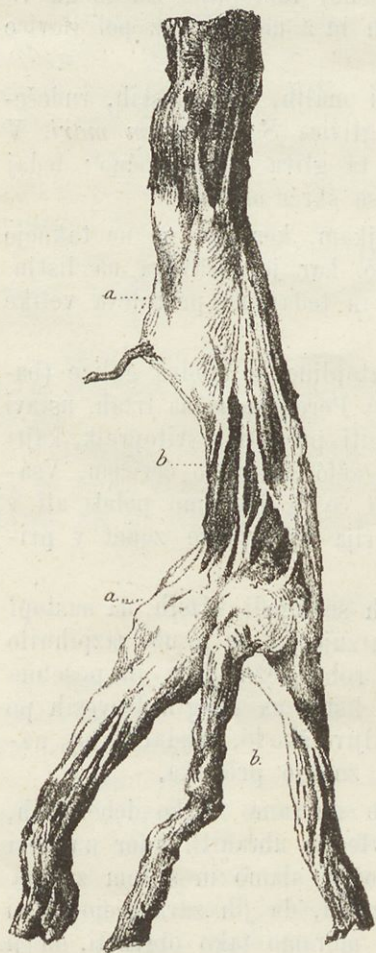
Kdor poškropi rijavo drevo z raztoplino iz modre galice (bakrenega vitrijola), kakoršna se rabi proti Peronospori na trtah, ustavi bolezen; toda tega zdravila ne sme rabiti pred rejo sviloprejk, kajti z modro galico poškropljeno listje je zelo škodljivo črvičem. Vsakako pa koristi tako škropljenje, tudi če je izvršimo poleti ali v jeseni, kajti s tem zabranimo, da se rija ne prikaže zopet v prihodnjem letu.

V mrzlih in tudi v milejih krajih se zgodi včasih, da nastopi nenavadno mrzlo vreme, če prav ne zmrzuje, ko se je že razpihnilo listje. Tedaj se posuše in porjavé ob robu nežni listi in posebno tisti na višjih vejah, kakor se posmodi listje na drugih drevesih po slani. To posušenje lahko naredi občutljivo škodo, vendar pa se navadno pozgubi tekom leta in ne skrči znatno pridelka.

Močna slana lahko pokonča listje ne samo nizko debelnatih, ampak tudi visokih murv. Škode se vtegne ubraniti, kdor napravi *umetne oblake*, prižigaje v katramu omočeno slamo in s tem zakaja sadišča, kakor delajo nekateri v vinogradih, da jih zavarujejo proti slani. Po slani močno osmojeno murvo moramo tako obrezati, da ji pustimo samo kratke reznike; iz njih se razvijó nove krepke mladike za prihodnje leto.

Eno izmed najnevarniših boleznij, ki uničuje v nekaterih pokrajinah mnogo dreves, pronzročuje goba ali nekaka plesen (*Rhizomorpha*), ki se poloti korenin. Prikazuje se kakor palčevina okrog

drevesnega vratú in na površji zgornjih korenin (Podoba 21); a razširja se tudi pod lubom in prodira celó do lesu, koji porujavi po njej ter jame gnjiti (Podoba 22). Ker se poprijema tudi korenin bližnjih murv, razširja se zló če dalje bolj.

Podoba 21 *)
Po plesni napadena korenina.

Podoba 22.
Vsled plesni segnjita korenina.

*) Podobi 21 in 22 smo vzeli iz Vialla-ve knjižice o trtni plesni; zato predstavljati trtni korenini; sicer pa vzhleda zajedava goba na trtnih koreninah enako kakor na koreninah murvnih ali drugih rastlin.

Zanesljivo izdatnih zdravil žalibog ne poznamo, ker je zló zapaziti še le, kadar je uže močno razširjeno in ker se prikazuje nenadoma od enega leta do drugega na murvah, katere so poprej še prav čvrsto rastle. Če zapazimo zló še o pravem času, je lahko še ustavimo, ali olajšamo vsaj njegove učinke s tem, da vlijemo v lukinje narejene okoli drevesa triodstotno raztoplino modre galice (bakrenega vitrijola). Koliko je imamo vlti, to se ravna po razvoju drevesa. Tako zdravljenje je ponavljati več let zaporedoma.

Kadar zapazimo, da katera murva v dobi svoje rasti, to je maja, junija ali julija meseca, hipoma neha razvijati se, da rodi majhne liste, kateri zgubé kmalu svojo živo zeleno barvo ter porumené, pa da popje ostane revno in se slednjič posuši, tedaj treba, da odgrebemo zemljo od debla ter si ogledamo vrat in zgornje korenine. In tu najdemo tisto belo palčevino, to je tisto zajedavo glivo, katera je zakrivila pogin murve. Zdaj nam ni početi nič drugega, nego izruti rastlino in ž njo vred ščinoma vse korenine, katere moramo potem sežgati.

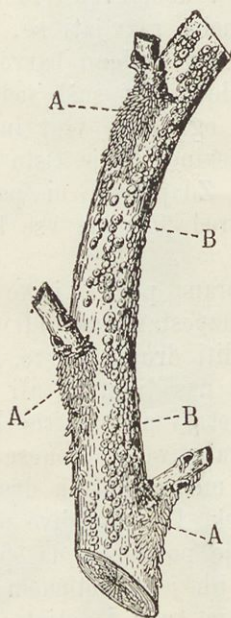
Samo na mestu izrutega drevesa moramo pustiti jamo najmanj eno leto odprto in tako naj ostane zraku razpostavljena tudi izkopana zemlja; na isto mesto ne smemo več vsaditi druge murve, ker sicer jo prav gotovo napade ista bolezen. Novi nasadi murv ali drugega drevja naj se delajo najmanj 10 do 15 metrov proč od tistih, kateri so bili napadeni po plesni. Da se zajedava gliva ne prenese od okuženih na zdrave murve, naj se v sredi med enimi in drugimi izkoplje najmanj 70 centimetrov globok jarek. Da zanesljivo poizvemo, kje je bolezen in koliko je razširjena, je potrebno, da preiščemo korenine in vratove vseh murv, kolikor jih je v dotičnem nasadu. Potem bomo vedeli, kje imamo izkopati in kako izpeljati jarek.

Zlo se prikazuje pogostoma na takih zemljiščih, kjer so uže poprej poginila druga drevesa za isto boleznijo. Kjer je poprej hrastje rastlo, ali pa tudi blizo hrastovih gozdov, je ta bolezen skoro stalna; pospešujejo jo tudi vlažna spodnja ali pa nepredorna tla, kjer se deževnica ne more odtekat. Če hočemo torej na taka zemljišča vsaditi murve, moramo najprej preskrbeti, da se bo mogla voda odcejati in da se dosledno posuše tla; to je, napraviti moramo odtoke, ali, kakor pravijo napredni kmetovalci, izvesti moramo drenažo.

Kakor delamo ali bi morali delati z sadnim drevjem, tako moramo tudi z murv ostrgati mah in lišaje, ki posebno v vlažnih

n osojnih legah zagrinjajo debela. Tako očiščeno deblo je potem dobro namazati z raztopljenim apnom.

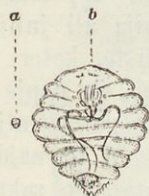
Med živalskimi zajedavci jih je le malo, ki včasih lahko škodujejo murvi; in to se godi prav redko. Jako škodljiva pa je z belim puhom odeta ušica, katera živi na debelu in na lubu dvo- in večletnih vej (Podoba 23), molze sok iz rastline in se strašno množi. Ta žuželka je podobna jabolčni krvavi uši in se imenuje *Diaspis pentagona* (Podobi 24 in 25). K sreči se nahaja zdaj samo v

Podoba 23.

Ušiva veja.

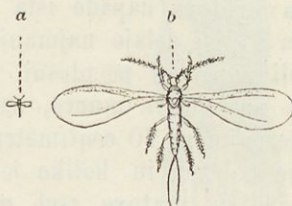
A. Uši samci; B. Samice.

Podoba 24.

a. Samica murvne uši
(*Diaspis pentagona*).

b. Jako povečana samica.

Podoba 25.

a. Samec murvne uši.
(*Diaspis pentagona*)

v naravni velikosti;

b. isti jako povežšan.

Lombardiji in v nekaterih krajih na Španjskem, in da se je obvarujemo, ne naročajmo nikdar mladih rastlin iz okuženih pokrajin.

Marljiv murvorejec naj si zapomni, da se mu nikdar ne bo bati kake škode in da mu bodo murve vedno vspevale in bogato rodile, če jih bo razumno obdeloval in vzgajal po našem poduku.

